

POSTANOWIENIE

Dnia 29 sierpnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Halina Kiriło

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania J. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w [...]
z udziałem zainteresowanych: O. Spółki z o.o. w [...] oraz M. K.
o odpowiedzialność osób trzecich za składki na ubezpieczenia społeczne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 29 sierpnia 2017 r.,
zażalenia J. K. na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 2 marca 2017 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Pismem z 2 stycznia 2017 r. J. K. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z 13 września 2016 r. wydanego w sprawie dotyczącej odpowiedzialność osób trzecich (w tym skarżącego) za zobowiązania płatnika składek O. Spółki z o.o. w [...] z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenia zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Skarżący pełnił funkcję członka zarządu tej spółki. Jednocześnie skarżący wniósł o zwolnienie go od ponoszenia kosztów postępowania kasacyjnego w całości, w tym „wpisu” (opłaty) od skargi kasacyjnej, przedstawiając swoją sytuację majątkową (wynikającą m.in. z prowadzonej w

stosunku do niego egzekucji zaległości podatkowych w kwocie ponad 100.000 zł) oraz dołączając oświadczenie o stanie rodzinnym, majątku dochodach i źródłach utrzymania.

Sąd Apelacyjny w [...], postanowieniem z 26 stycznia 2017 r. oddalił wniosek skarżącego o zwolnienie od kosztów sądowych w postępowaniu kasacyjnym. Postanowienie to (jako niezaskarżalne) nie zostało uzasadnione. Orzeczenie to zostało doręczone pełnomocnikowi skarżącego 31 stycznia 2017 r. Opłata od skargi kasacyjnej w kwocie 30 zł nie została uiszczona.

W związku z nieopłaceniem skargi kasacyjnej, Sąd Apelacyjny postanowieniem z 2 marca 2017 r. odrzucił skargę.

Uzasadniając to rozstrzygnięcie, Sąd Apelacyjny ograniczył się do przedstawienia przyjętej wykładni art. 112 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jednolity: Dz.U. z 2016 r., poz. 623). Podkreślił że w przypadku, gdy wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych złożony przed upływem terminu do opłacenia pisma został oddalony, tygodniowy termin do opłacenia pisma biegnie od dnia doręczenia stronie odpisu postanowienia. Jeżeli wskazany w art. 112 ust. 3 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych tygodniowy termin na opłacenie pisma upłynie bezskutecznie, sąd drugiej instancji odrzuca skargę kasacyjną na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c., bez stosowania postępowania naprawczego, o którym mowa w art. 130 k.p.c.

Zażalenie wniósł pełnomocnik J. K., zaskarżając w całości postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z 2 marca 2017 r. o odrzuceniu skargi kasacyjnej oraz postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z 26 stycznia 2017 r. oddalające wniosek o zwolnienie skarżącego od kosztów sądowych w postępowaniu kasacyjnym. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonych postanowień w całości i nadanie biegu skardze kasacyjnej. Zarzucił naruszenie art. 112 ust. 2 i 3 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w związku z art. 130 k.p.c., jednak całe zażalenie poświęcone jest zarzutowi nieuwzględnienia przez Sąd Apelacyjny sytuacji majątkowej skarżącego. Na podstawie z art. 380 k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c., skarżący wniósł o skontrolowanie przez Sąd Najwyższy niezaskarżalnego zażaleniem postanowienia Sądu drugiej instancji oddalającego wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych. Uzasadniając zażalenie, pełnomocnik

skarżącego odniósł się głównie do rozstrzygnięcia w przedmiocie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych. Podkreślił, że niezależnie od wysokości wymaganej prawem opłaty od skargi kasacyjnej (obliczanej stosunkowo lub w wysokości opłaty podstawowej), J.K. nie posiada środków finansowych pozwalających na jej uiszczenie. Na tę okoliczność przytoczył informacje o toczących się przeciwko skarżącemu postępowaniach komorniczych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie okazało się uzasadnione.

Rozpoznanie zażalenia na postanowienie sądu drugiej instancji o odrzuceniu skargi kasacyjnej z powodu nieuiszczenia opłaty sądowej obejmuje także, na wniosek strony, kontrolę postanowienia tego sądu o oddaleniu wniosku o zwolnienie strony od tej opłaty (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 25 listopada 2015 r., IV CZ 57/15, LEX nr 1962546). Postanowienie o oddaleniu wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych – jako niekończące postępowania w sprawie – nie jest bowiem zaskarżalne zażaleniem (art. 394¹ § 2 k.p.c.). Nie wchodzi jednak w zakres tej kontroli merytoryczne rozpoznawanie przez Sąd Najwyższy wniosku strony o zwolnienie od kosztów sądowych.

W zażaleniu pełnomocnik skarżącego wniósł (na podstawie art. 380 k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c.) o skontrolowanie przez Sąd Najwyższy niezaskarżalnego zażaleniem postanowienia Sądu drugiej instancji oddalającego wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych. Skontrolowanie tego postanowienia jest jednak niemożliwe, ponieważ postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z 26 stycznia 2017 r. (oddalające wniosek skarżącego o zwolnienie od kosztów sądowych w postępowaniu kasacyjnym) nie zostało uzasadnione, natomiast w uzasadnieniu postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...] z 2 marca 2017 r. (o odrzuceniu skargi kasacyjnej) nie znalazły się jakiekolwiek ustalenia i rozważania co do sytuacji majątkowej skarżącego, w szczególności co do podnoszonych przez niego we wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych (zawartym w końcowej części skargi kasacyjnej) okoliczności prowadzenia przeciwko niemu licznych postępowań egzekucyjnych uniemożliwiających mu

uiszczenie nawet opłaty podstawowej w kwocie 30 zł.

Zgodnie z 102 ust. 1 i 2 u.k.s.c., strona domagająca się zwolnienia od kosztów sądowych zobowiązana jest do wykazania, w złożonym oświadczeniu, że wniesienie wymaganej opłaty spowodowałoby uszczerbek w koniecznym utrzymaniu siebie i rodziny. Okoliczności te wymagają zbadania (ustalenia i oceny) przez Sąd Apelacyjny.

W zakres kontroli sprawowanej przez Sąd Najwyższy nie wchodzi bowiem merytoryczne rozpoznanie wniosku strony o zwolnienie od kosztów sądowych, a jedynie kontrola, czy odmowa zwolnienia od kosztów sądowych była uzasadniona.

Uchylenie zaskarżonego postanowienia o odrzuceniu skargi kasacyjnej nie oznacza, że zdaniem Sądu Najwyższego skardze tej powinien być nadany bieg, mimo nieuiszczenia należnej opłaty od niej (w kwocie 30 zł), a jedynie, że Sąd Apelacyjny przed odrzuceniem skargi powinien był dać wyraz ocenie stanu majątkowego skarżącego, w szczególności przesłanek zwolnienia go od kosztów sądowych w postępowaniu kasacyjnym wynikających z art. 102 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w kontekście podnoszonych przez skarżącego okoliczności dotyczących jego sytuacji majątkowej, w szczególności prowadzonych przeciwko niemu postępowań egzekucyjnych. Brak uzasadnienia postanowienia o odmowie zwolnienia od kosztów sądowych uniemożliwił kontrolę w ramach postępowania zażaleniowego.

Zawarty w zażaleniu zarzut naruszenia w zaskarżonym postanowieniu art. 112 ust. 2 i 3 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w związku z art. 130 k.p.c. nie został w jakikolwiek sposób uzasadniony. Mimo to należy stwierdzić, że wykładnia tego przepisu i jego zastosowanie przez Sąd Apelacyjny nie budzą jakichkolwiek zastrzeżeń. W zażaleniu brak argumentów, które mogłyby prowadzić do zakwestionowania prawidłowości rozumowania Sądu Apelacyjnego. Nieuiszczenie opłaty w terminie wskazanym w art. 112 ust. 3 u.k.s.c. stanowi podstawę odrzucenia skargi kasacyjnej na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. Przyczyną uchylenia zaskarżonego postanowienia o odrzuceniu jest wyłącznie brak możliwości skontrolowania prawidłowości oddalenia wniosku skarżącego o zwolnienie go od kosztów sądowych w postępowaniu kasacyjnym wobec braku uzasadnienia postanowienia oddalającego taki wniosek.

Z tych względów Sąd Najwyższy uwzględnił zażalenie na podstawie art. 398¹⁵ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. Oznacza to przekazanie do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu kwestii spełnienia przez skarżącego wymagań formalnych (fiskalnych) skargi kasacyjnej.

kc